

Josep PERARNAU I ESPELT

FELIP DE MALLA, PRESIDENT
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA,
DEFENSA LA VILA DE CERVERA
DE LES VEL·LEÏTATS DELS TRASTÁMARA

Darrerament, l'episodi de la sostracció de Cervera de la jurisdicció o directa baronia reial i la donació de la vila, com a baronia feudal a Pedro de Trastámara, germà del rei Alfons, dit el Magnànim, els anys 1427-1428, fins que deu anys després aquell moriria, ja amb el títol de duc de Noto, en acció bèl·lica en la conquesta del Regne de Nàpols, ha estat objecte d'atenció i estudi de part de Pere Verdés i Pijuan, qui ha fonamentat la seva exposició en l'abundant documentació conservada en el *Fons Municipal* de l'actual AHC de Cervera.¹ El tema de l'intent d'infeudació de Cervera a l'infant Pedro de Trastámara, si no abans, havia saltat al coneixement públic el 1978 en el meu *Felip de Malla. Correspondència política*,² on era possible de resseguir la repercussió que el dit intent tingué en la més alta instància de la Generalitat de Catalunya en el trienni 1425-1428, i les pàgines i raonaments que aquell afer suscità en l'aleshores 'diputat del braç eclesiàstic', dit d'altra manera, en el Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, pàgines i raonaments que permetien de veure la contraposició de dues formes de pensar entorn a la idea mateixa de rei i reialesa, la d'un gran pensador del 'pactisme' català, d'una banda, i, de l'altra, els mètodes més aviat personalistes i expeditius d'un rei que anava per lliure i prescindia de qualsevol cosa que no estigués d'acord amb la seva reial, sobirana i libèrrima voluntat.

Aprofitant, doncs, que el tema acaba de tornar al pla de l'actualitat,³ crec que és adient de publicar aquelles lletres oficials, amb les quals aquell 'diputat del braç eclesiàstic' intentà (suposo que inútilment) de convèncer el rei a desistir del seu projecte.

1. Car vuy en la cort no s'i fa res sense diners. *En torno a la negociación entre la villa de Cervera y el rey durante la Baja Edad Media*, dins *Negociar en la Edad Media / Negocier au Moyen Âge*. María Teresa FERRER MALLOL, Jean-Marie MOEGLIN, Stéphane PÉGUIGNOT, Manuel SÁNCHEZ MARTÍNEZ, editors. «Actas del Coloquio celebrado en Barcelona los días 14, 15 y 16 de octubre 2004» (Anejos de Anuario de Estudios Medievales, Anejo 61), Barcelona, Consejo Superior de Investigaciones Científicas - Casa de Velázquez - Université de Paris XII (Val-de-Marne), 2005, 185-214.

2. (Els nostres Clàssics, A/114), Barcelona, Editorial Barcino 1978, en particular en les pàgines 97-98 (inventari de lletres), 206-207 i 219-228 (doctrina política de Felip de Malla a base de les lletres).

3. El lector en pot veure un brevíssim resum en la secció de *Notícies bibliogràfiques* d'aquest mateix anuari, entre les de la secció terça (*Estudis de referència cronològica*), a l'altura del segle XV.

Les lletres es conserven a l'Arxiu Reial (ACA), *Generalitat. Lletres trameses*, registres núms. 641-642.⁴ D'entre aquell gairebé miler de lletres trameses, les que es refereixen a Cervera, destaquen entre les nou-centes setanta, per descomptat, per la condícia en la seva redacció (Felip de Malla pot ésser considerat un dels grans creadors de l'idioma) i sobretot per l'elevació del pensament. Per això considero llur publicació particularment justificada.

INVENTARI DE LES LLETRES

Tal com ja consta en el llibre del 1978, les que entren en el nostre tema es troben totes en el volum 642 de l'Arxiu Reial (ACA), *Generalitat. Lletres trameses*. En la següent llista, sense repetir la signatura del volum, em limitaré a indicar el foli del mateix, del qual ha estat transcrit el text, amb tota la fidelitat a mi possible.

1. Lletra del 15 d'abril del 1427, signada per Felip de Malla en nom dels «deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona», «al molt honorable e molt saui micer Ramon dez Papiol, doctor en Leys», ff. Xv-XI_r.

2. Lletra del 15 d'abril del 1427, no signada, escrita a nom de «Los deputats», «al honrat e discret sényer en Barthomeu Ripoll, notari de Barchinona, síndich e procurador dels deputats del General de Cathalunya», trametent-li còpia de l'anterior, f. XI_r-v.

3. Lletra del 12 de maig del 1428, signada per Felip de Malla, «Al (!) molt honorables e sauis senyors, los pahers de la vila de Ceruera», f. CXXXI_r.

4. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per «los deputats del General de Cathalunya, residents en Barchinona», «Al molt alt e molt excel·lent príncep e molt poderós senyor, lo senyor Rey», ff. CXXXX_r-CXXXXI_v.

5. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Al molt alt e molt magnífich lo senyor infant don Pedro», ff. CXXXXI_v-CXXXXII_r.

6. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Als molt reuerend, nobles e sauis senyors, los consell del senyor rey», f. CXXXXII_v.

7. Lletra, fora les variants personals, de text i data idèntics, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable mossèn Francischo d'Arinyo, secretari del senyor rey», f. CXXXXII_v.

8. Lletra, fora les variants personals, de text i data idèntics, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable e de gran saviesa micer Jacme Palagrí, conseller e vicicanceller del senyor rey», f. CXXXXIII_r.

9. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable e molt saui micer Ramon dez Papiol, doctor en leys», f. CXXXXIII_r.

4. Notícies sobre el nombre de lletres es poden trobar en Felip de MALLA, *Correspondència política* (cit.en la nota 2), 126 ss.

10. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Al molt reuerend senyor, lo senyor archabisbe de Tarragona», f. CXXXXIIIv.

11. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable e molt saui micer Ffrancesch dez Pla, doctor en decrets, canonge de la seu de Barchinona», f. CXXXXIIIv.

12. Lletra del 15 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable e de gran sauiesa don Berenguer de Bardaxí, canceller del senyor rey», f. CXXXXIIIr.

13. Lletra del 30 de juny del 1428, signada per Felip de Malla, «Als molt honorables e sauis senyors, los Phaers (!) de la vila de Ceruera», ff. CLIIIv-CLIIIr.

14. Lletra del 9 de juliol del 1428, signada per Felip de Malla, «Als molt honorables e sauis senyors, los còsols de la ciutat de Gerona», ff. CLVIIv-CLVIIIr.

15. Lletra de text i data idèntics a l'anterior, signada per Felip de Malla, «Als molt honorables e sauis senyors, los còsols de la vila de Perpinyà», f. CLVIIIr-v.

16. Lletra del 14 de juliol del 1428, signada pels «deputats del General de Cathalunya, residents en Barchinona», adreçada «Al molt alt e molt excel·lent príncep e molt poderós senyor, lo senyor rey», ff. CLVIIIr-CLXv.

UNA POLÍTICA SOTA UN EPISODI

Les setze lletres (o, potser, només catorze, car n'hi ha més d'una de repetida), escrites o dictades o potser només signades per Felip de Malla, permeten de conèixer una cara, només una, la que era copsada a Barcelona en els ambients polítics decisius. Per això, aquest petit comentari de cap manera no pretèn d'oferir una visió conjunta d'aquell problema cerverí, ans només algun tret de la galta clarament visible en els cercles políticament responsables de la Generalitat de Catalunya. Allò que hom veia a Barcelona era per força una altra cosa d'allò que hom veia a Cervera, on devia pesar, i força, el cost econòmic d'una operació, que s'allargassava a desdir;⁵ fins i tot allò que traspua en aquestes lletres pot no ésser tot allò que hom pensava i de sotamà manifestava sobre aquella decisió règia, car no devia mancar el comentari de com s'havia enfonsat la justícia en mans d'una dinastia que havia entrat galejant la seva

5. Segons l'estudi de Verdés Pijuan, citat en la nota 1, 205-210, el cost global de l'operació hauria pujat a 100.000 sous barcelonesos, perquè en aquells moments, tal com deia un dels ambaixadors de Cervera al rei «huy en cort no s'hi fa res sense diners», confirmant per la seva banda l'afirmació de Felip de Malla al rei en la lletra donant compte del terratrèmol del 2 de febrer del 1428: «[la justícia] huy és morta en la mà de vostres oficials, e axí soterrada que res no resta de memòria de aquella sinó lo nom», *La lletra de Felip de Malla informant el rei Alfons del terratrèmol de la Candelera, 1428*, («ATCA», XXI (2002), 669).

justícia, la de Casp. Procuraré d'evitar la temptació d'embadalir-me en implicacions marginals i limitar-me a allò que diu el text de les lletres.

Una d'aquestes, concretament la darrera, conté un incís que permet al lector d'introduir-se en les intencions del rei, car reporta una observació reial: la que el germà Pedro «entre los altres frares és tot sol resident ab vós en vostres regnes e terres e-n cas de necessitat hàbill e prest en supllir per vostra senyoria en àrduus affairs»; la indicació que «és tot sol resident ab vós en vostres regnes e terres», no pot ésser més clara: Pedro no s'ha escaldat amb els afers dels infants de Aragón (Enrique i Juan, el futur Joan II) en la corona de Castella,⁶ car s'ha mantingut al costat del rei en la corona catalanoaragonesa. N'hi ha una altra, la que en cas de necessitat estava capacitada a complir qualsevol encàrrec, per difícil que fos: i com que en aquell moment es devien trobar en plena elaboració els plans per a la segona i definitiva anada del rei Alfons a Itàlia, em pregunto si la referència als ,arduus affairs' no amaga la possibilitat de repetir en ell, infant reial Pedro de Trastámara, l'experiència feta en un altre Pere, l'infant, més tard framenor, que mantingué a Barcelona el govern reial mentre el rei nebot, un altre Pere (III, el Cerimoniós), era a Sardenya, assegurant-hi la pròpia sobirania? És només una pregunta, però no crec que aquest ,arduu affèr' sigui exclòs del conjunt d'aquests. En aquest sentit crec que cal subratllar la insistència, amb què Felip de Malla, exclou que la bel·licositat contra la separació de Cervera de la directa jurisdicció reial, no es refereix en cap manera a la persona del príncep esmentat, i així ja la lletra núm. 4 estableix de forma ben clara que «don Pedro [és] ben digne de ésser un gran príncep en lo món, considerat qui és ell e de qui és stat fill e de qui és huy frare». En aquest sentit és convenient de llegir la lletra núm. 5, registrada tot i no ésser una lletra oficial, en el sentit de no adreçada a una persona per raó del seu càrrec públic, ans per raó de la seva posició personal, és a dir l'infant Pedro.

Deixat clar que aquest no és un afer personal, hi ha d'altres aspectes i en el meu estudi de la *Correspondència política* de Felip de Malla⁷ m'interessà principalment el doctrinal, és a dir, la teoria política entre filosòfica, ètica i teològica, que hom podia descobrir clarament manifestada o almenys endevinyable, sota les reflexions del diputat del braç eclesiàstic. Aquesta tesi no sols no manca en el raonament de les nostres lletres, ans des del primer instant (lletra núm. 4), resulta evident que aquesta és la tesi fonamental, que resumiria d'aquesta manera: Tant com sigui possible, la relació entre el sobirà i el seu poble s'ha de manifestar en el fet que aquest no sols obeeixi, ans s'integri en la persona del sobirà per una valoració positiva, en el sentit que el príncep

6. Vegeu sobre aquest tema el resum de Jaume VICENS I VIVES, *Els Trastàmars (segle XV)* (Història de Catalunya. Biografies catalanes, 8), Barcelona, Editorial Vicens Vives 1980, 118-122.

7. Vegeu la nota 2.

faci seus els objectius del poble i aquest els del rei, creant entre ambdós una circulació de sentiments que porti a una autèntica estimació mútua. Establert aquest principi, resulta evident que la decisió reial relativa a Cervera, sobretot tenint en compte la reacció d'aquesta, no és pas una passa vers la mútua estimació, ans un intent que ja s'està traduint en distanciació entre la vila i la persona del rei.

I si això que acabem d'exposar és el problema de fons de tot l'afer, no és l'únic i en aquest moment l'interès és ben altre, el de veure quin sentit té el conjunt dels nostres setze texts i la dialèctica entre les decisions del rei i les reaccions personals del nostre protagonista.

Tres blocs ben escairats es dibuixen en els setze texts, configurats com a conseqüència de dues missatgeries dels Paers de Cervera a la Generalitat de Catalunya.

Primer bloc: No gaire abans del quinze d'abril del 1427, un missatger de la Paeria de Cervera portava a la Generalitat la notícia que el rei Alfons IV Trastámara intentava de separar ciutat i vegueria de Cervera (aquesta, recordem-ho, globalment constituïda per les comarques actuals de la Segarra i del Solsonès) de la jurisdicció o baronia reial directa i constituir-ne una baronia senyorial, el baró de la qual seria Pedro de Trastámara, germà del rei, i recordava que el tema queia de ple en les obligacions de la Generalitat de Catalunya.

La reacció immediata d'aquesta fou la d'informar els dos juristes al servei de la institució també política de Catalunya, Ramon dez Papiol⁸ i Bartomeu Ripoll (lletres 1 i 2), bo i encarregant-los de fer les gestions que la Paeria de Cervera els demani, «a messions, emperò, de la dita vila» (lletra primera).

Segon bloc: Passava més d'un any i, vist que les gestions dels dos juristes no havien conduït a cap resultat acceptable, els Paers de Cervera trametien nou missatger (aquesta vegada n'és conegut el nom: Guillem Porta) a Barcelona per a informar i fer una requesta; part d'aquesta petició fou immediatament satisfeta «fent fer certs actes en poder del notari e scrivà del offici de la deputació del General de Cathalunya», tal com diu la lletra núm. 3 (possiblement es tractava de la transcripció notarial de les *Constitucions de Catalunya* afectades per la conflictiva separació de la vegueria de Cervera de la directa

8. En la lletra núm. 9, que, cas únic fora del rei, és la segona a ell adreçada, Felip de Malla li deia que «nosaltres siam informats que vós sots assignat en jutge en los affers mencionats en la dita letra [la primera al rei, on és exposat tot el problema]»; creuria que la primera de les adreçades a Ramon dez Papiol li és escrita no pas en tant que jutge de l'afer, ans en tal que jurista particular, al qual es poden fer encàrrecs professionals, que han d'ésser pagats pel respectiu client, en aquest cas la vila de Cervera. En la segona lletra, adreçada al jutge de l'afer, no hi compareixen per res possibles encàrrecs professionals.

jurisdicció reial); l'altra part, la que se n'havia d'endur Guillem Porta, per excés de feina de la Generalitat no havia pogut ésser acabada abans del retorn d'aquest a la capital de la Segarra, tal com certifica la tercera lletra, del 12 de maig del 1428.

No trigaria gaire més d'un mes a ésser completada la resposta a la requesta; entre el 12 de maig i el 15 de juny del 1428 s'aniria dibuixant un pla, que implicava un gran pas; a diferència d'allò que havia succeït fins a aquell moment, les autoritats de la Generalitat de Catalunya no es limitaven a encarregar a d'altres (els juristes de la casa) de posar-se al servei dels Paers de Cervera i realitzar les gestions que aquests els demanessin (pagant els Paers de Cervera, no cal dir-ho), ans començaven d'implicar-se directament en el conflicte; i es preparava el text de les nou lletres datades el 15 de juny del 1428: una de solemne al rei Alfons (la núm. 4), una altra al mateix interessat, Pedro de Trastámara (núm. 5), i altres set, una per a cada una de les persones o institucions següents: Consell Reial (núm. 6), al secretari del rei, Francesc d'Arinyo (núm. 7); al vicecanceller, Jacme Palagrí (núm. 8), una segona a Ramon dez Papiol (núm. 9), a l'arquebisbe metropolità de Tarragona (en aquell moment, un cerverí de naixença, Dalmau de Mur, núm. 10), a Francesc dez Pla (núm. 11) i a l'aragonès don Berenguer de Bardaxí, en aquell moment canceller reial (núm. 12).

Bloc terç: Quinze dies més tard, el 30 del mateix més de juny, arribava a la Generalitat de Catalunya una lletra dels Paers de Cervera, i Felip de Malla convocava immediatament («quax en vna matexa hora») a una reunió en el palau del bisbe (en aquell moment Francesc Climent [Çapera], pràcticament impossibilitat de moure's], d'aquest mateix, en la seva qualitat de Patriarca de Jerusalem, dels consellers de la Ciutat de Barcelona, dels diputats de la Generalitat residents a Barcelona, i de «moltes notables, nobles e honorables persones» de cada un dels tres braços; sembla que hi fou elaborat un nou pla, consistent a posar en marxa una nova ofensiva, ara conduïda pels municipis, el de Cervera en primer lloc; consta que els consellers de Barcelona assistents a la dita reunió es responsabilitzaren «de fer per si mateys certes prouisions» (núm. 13); i que al cap d'una setmana, el vuit de juliol, eren enviades des de la Generalitat de Catalunya les dues lletres al consell municipal tant de Girona (núm. 14) com de Perpinyà (núm. 15), i el 14 de juliol tramesa al rei la darrera i alhora gran peça d'aquest conjunt, la lletra signada pels diputats dels tres braços, amb tota seguretat redactada per Felip de Malla (núm. 16).

Tenint ja una certa idea no sols de cada una de les lletres, ans també de la col·locació de cada una en el moment dialèctic de la campanya que li correspon, és arribada l'hora de preguntar-nos quines eren les raons, amb les quals la ,intelligentzia' política barcelonina, i en particular Felip de Malla, aquells anys president de la màxima institució política del país, la Generalitat de Catalunya, consideraven que podien fer tornar enrere d'una decisió ja presa en un afer familiar per un home i un rei com Alfons IV Trastámara; i cal tenir en

compte que en aquell colla-amolla no es tractava pas de dilucidar un problema purament teòric, ans de convèncer el rei a tornar enrere d'una decisió efectiva i eficaç ja presa en un afer que tocava directament la família reial, davant la qual al palau reial la possible repercussió negativa en la vila i vegueria de Cervera devia ésser considerada un ,dany col·lateral', més aviat poc atencional.

Potser el problema es podria formular d'aquesta manera: es trobaven Felip de Malla i el rei Alfons IV Trastámara en la mateixa longitud d'onda, de manera que les consideracions fetes pel mestre en teologia fossin capaces de convèncer un rei Trastámara fins a fer-lo tornar enrere d'una decisió ja presa a favor del seu germà, en el moment en què entorn aquest germà es maduraven decisions polítiques ,en àrduus affairs'? (Núm. 15)

Mestre Felip de Malla desplega, sobretot en les lletres n.ºs. 4 i 16, tot un ventall de raons, capaces de fer-lo sortir vencedor en una ,quaestio disputata' d'àmbit universitari, però les relacions entre la Generalitat de Catalunya i la casa reial els anys 1427-1428, devien tenir poc d'universitari. Intentem de veure-ho més de prop.

Ja ens hem referit a la doctrina política bàsica, la de l'estimació recíproca entre rei i poble, que malda a favor de llur ,col·ligació' i és, per contra, reàcia a la contraposició entre ells. La doctrina política es podia elevar fàcilment a teològica, amb la referència a la figura del rei contemplada al contrallum de la del ,rei Jesús', fins a esmentar l'Eucaristia, tal com recorda i explica la lletra n.º 4. Però, ja des de la primera, les nostres lletres reporten constantment raons de tipus jurídic i fins i tot polític, aquestes encaminades a fer avinent al rei la inviabilitat de la seva decisió; per ventura, aquestes darreres devien ésser les més eficaces.

En la lletra n.º 16 aquesta doctrina és més explicitada sota símbol esponsal:

«Senyor, la cosa pública és la vostra esposa e la unitat e los priuilegis de aquella són lo seu dot e lo seu ornament; ella vos demana que li retats lo deute e aquest és coniucció ab inseparabilitat de vostra senyoria e desiga e demana per sa naturalitat que si lo cors de la cosa pública és vostre, cascun membre de aquella sia vostra e que si la mà és vostra... que cascun dit sia vostra...».

Les raons jurídiques són gairebé esquematitzades en la lletra n.º 4 i segueixen aquest camí:

a) l'any 1358 el rei Pere el Cerimoniós atorgava a la vila de Cervera privilegi d'inseparabilitat de la corona com a part del comtat de Barcelona;

b) cinc anys més tard, en les corts generals de Montsó 1363, el dit privilegi «fou confirmat e auctoritzat e fet com immutable» en esdevenir Constitució de Catalunya;

c) el 1412, amb el Compromís de Casp, a la nova dinastia Trastámara «passà aquest Principat en via de contracta e en via de pacte, qui és pus fort que ley, e lo qual obliga a equalitat segons Déu e segons veritat lo vassall e lo rey»;

d) però, l'argument insoluble' i definitiu consisteix en el fet que «vós lo dit priuilegi hauets ab vostre jurament confirmat e invariablament roborat, lo qual jurament és fi e solució de tota controvèrsia, segons diuinal auctoritat».

Cal suposar que el rei no vol passar per l'acusació d'haver jurat en fals.

Hi ha, finalment, una consideració política: en la suposició que el rei no oblidés el seu intent d' infeudar Cervera a favor del seu germà, el dia que hagués de convocar cort de Catalunya, es trobaria amb l'exigència prèvia de retornar Cervera al Reial Patrimoni, car els tres braços presentarien la dita exigència com a ,greuge' a solucionar abans i tot que la cort comencés.

També la lletra núm. 4 ho diu ben clar: «Nosaltres, senyor, e nostres successors e encara la cort, quant que sia per vostra excel·lència celebrada, no cessarem de demanar... on per vostra excel·lència sia cort o parlament celebrat, strenyents-nos a això la dita Constitució e la jura de aquella...»; la núm. 5, a l'infant Pedro, ho resumeix així: «...com aquest sia greuge, lo qual ans de totes coses en cort o en parlament conuendria que fos reparat»; i la núm 16, escrita pocs dies abans d'acabar-se el trienni dels anys 1425-1428, quan ja era imminent la successió de diputats i d'oïdors de comptes al cap de la Generalitat de Catalunya, ho formula amb claredat meridiana: «...nostres successors... no cessaran de instar açò mateix ab vostra senyoria, car no poran pus [que] lo capítol jurat, en virtut del qual prosseguim aquesta causa, dur trosús a deguda conclusió, en manera que les leys de la terra sien seruades e mantengudes».

I Cervera?

En la lletra núm. 13, adreçada als Paers de Cervera, Felip de Malla fa a la vila una observació, que és com una petició o qui sap si exigència, molt concreta: «...aconsellants-vos que en l'endemig [mentre tothom espera la resposta correcta del rei] vosaltres vetlets ab degut estudi en conseruar aquexa vila al senyor rey...»: si no ho entenc malament, les autoritats de Cervera havien d'estar atentes i ésser amatents a mantenir el ,statu quo' de vinculació jurídica amb i dins la directa jurisdicció reial.

Què hi havia sota aquesta observació? No puc excloure la possibilitat d'un cop de mà per part dels delegats del príncep, que la lletra núm. 5, ens recorda que es movien i per això Felip de Malla demanava a l'infant Pedro: «vos supplicam no solament façats cessar la instància dels vostres, qui en fer-vos senyor de aquella vila vos cuyden servir...». No puc pas excloure una presa de possessió ,de facto', tenint com tenien el document reial de concessió de la vila i vegueria al dit infant.

Però per ventura hi havia una referència més directa, la que permet de saber l'existència d'una ,cinquena columna' favorable a l'infant dins la vila mateixa: la lletra 16 recorda que els cerverins s'estimarien més «perdre vn de

lurs fills que ésser separats de la vostra reyal senyoria», amb alguna excepció, però: «almenys V o VI qui, exceptats, qui no són res...»: la ,cinquena columna', doncs, existia i els Paers havien de mantenir els ulls ben oberts a fi que els cinc o sis cerverins i ,la instància dels vostres' (partidaris de l'infant), sumats, no s'apuntessin la victòria d'alguna batalla, ni que fos parcial, en aquella contesa.

El joc del rei

En un cert moment, en escriure la lletra nùm. 13 als Paers de Cervera, Felip de Malla no s'està d'esbossar un mínim de crítica al comportament reial en aquell afer: «... jassia lo dit senyor, parlant ab humil subjecció de la sua reyal magnificència, hi faça provisions contràries...».

En un altre moment, el de la lletra nùm. 4, la primera adreçada directament al rei, Felip de Malla es permet d'introduir-se dins els pensaments reials i suposa que la seva única intenció en prendre les decisions relatives a Cervera ha estat la de posar a prova fins a quin punt arribava la voluntat cerverina de fidelitat, continuant dins la directa jurisdicció reial; recordades les raons jurídiques abans esmentades i en particular els juraments d'uns i d'altres, escrivia això:

«E per açò viuim en sperança que àls, senyor, vós no hauets volgut sinó pendre experiment de la fidelitat del poble de Ceruera, lo qual a veritat és digne de honor, car no pot comportar, axí com no deu, de perdre son senyor, ne de canviar senyoria reyal ab qualsevol altra terrenal senyoria, major o menor. Beneyt sia lo Altisme, qui vol en aquest temps sien demostrats tals arguments de amor de vassalls a príncep e a senyor, en gran instrucció, lum e eximpli de moltes altres nacions del món».

No puc suposar que aquest paràgraf sigui altra cosa que un exercici de retòrica, un intent d'endolcir la medicina que el rei, tornant enrere de la decisió sobre Cervera, s'havia d'empassar coll avall.

Jo no sé si mai el rei llegí o es féu llegir aquella lletra,⁹ però en qualsevol cas, el paràgraf acabat de transcriure segurament no sols no féu diana en les

9. Una altra lletra important i oficial de Felip de Malla al rei Alfons IV Trastámara, aquella amb la qual li descrivia les malvestats del terratrèmol del 2 de febrer del 1428, el mateix Felip de Malla dubtava que el rei tingués ganes de llegir-la, tal com dóna a entendre clarament el bitllet al nostre ben conegut Ramon dez Papiol, qualificat en aquella ocasió de promotor dels afers de la Generalitat de Catalunya davant el rei: «...us pregam, mossèn, façats que la dita letra sia per vós donada al dit senyor rey e per lo dit senyor legida...», *La lletra de Felip de Malla informant el rei Alfons del terratrèmol de la Candelera, 1428*, dins «Arxiu de Textos Catalans Antics», XXI (2002), 666, nota 6.

intencions reials, si ja no li provocà un esclat de riure de tan lluny que el ,mestre en sacra teologia', hauria apuntat el tret.

Les recerques recents sobre la personalitat del rei Alfons IV a base de documentació contemporània no menen pas al resultat que fos un personatge inclinat a acceptar que li trenquessin la girada, ben al revés: la seva voluntat s'havia d'imposar per damunt de tot i les persones dels possibles col·laboradors eren només acceptades i avaluades en la mesura que eren executors dòcils de les decisions reials, sempre dins el camí d'exalçament (o de l'enriquiment) de la persona del rei.

El mateix Felip de Malla podia recordar la pròpia experiència, quan, després d'haver carregat damunt les pròpies espatlles la immensa -i perillosa- feina de desplaçar els regnes, terres i esglésies de la Corona des dels camins de Benet XIII als del concili de Constança, i d'haver arribat a les portes mateixes d'ésser creat cardenal en reconeixement a la seva participació en el conclave d'elecció del papa Martí V, el rei es contraposà a la voluntat del papa perquè volia ésser ell mateix i la família reial els primers pagats al comptat per la col·laboració a superar el Cisma d'Occident i a retornar la unitat a l'Església romana, de manera que les retribucions als propis súbdits fossin una derivació de les rebudes per la casa reial.¹⁰

També ha estat estudiada la relació entre Alfons IV Trastámara i el seu antic fidel col·laborador Alfons de Borja, convertit en papa Calixt III,¹¹ d'on resulta clar que el rei «es considerava amb dret preeminent a tenir a les mans els millors càrrecs de les esglésies de la corona» i en quant a la reconquesta de Constantinoble el rei féu tot el possible perquè arribessin a les seves mans les quantitats de moneda que el papa destinava a la dita reconquesta, però en rea-

10. Sobre aquesta temàtica hom pot veure el meu Felip de MALLA, *Correspondència política* (citat en la nota 2), 64-78, on vaig arribar a resultats com els de les frases següents: «...el rei convertia en qüestió d'amor propi... no permetre que ningú no li esmenés la pàgina, i exigia, en conseqüència, que tothom renunciés al propi profit en ares del profit reial, en el qual cadascú hauria trobat la paga corresponent» (69); i, «si ja era inaudita la pretensió d'ésser senyor absolut i totalitari dels seus súbdits, no cal dir quin judici se'n devia endur pel seu intent de voler manar a la casa del papa» (71-72).

La voluntat o vel·leïtat reial de tenir ell la darrera paraula en tot i d'ésser ell el primer i principal beneficiat en tot, afers eclesiàstics inclosos, arribà a una formulació oficial en la *Constitutio Alpbonsi V, Aragonum regis, de non admittendis bullis Sedis Apostolicae absque regis eiusque consilii beneplacito*, del 28 de juny del 1423, sobre la qual em permeto de remetre al meu *Mestre Martí Talayero, víctima de la tensió entre Martí V i Alfons el Magnànim*, dins «Butlletí de la Societat Castellonense de Cultura», LVI (1980 = VI Centenari del Cisma d'Occident. *El Cisma en les terres valencianes*), 524-532, en particular, 529, nota 9.

11. Treball realitzat per Miquel NAVARRO SORNÍ, *Alfonso de Borja, papa Calixto III, en la perspectiva de sus relaciones con Alfonso el Magnánimo* (Col·lecció biografia, 35), València, Institució Alfons el Magnànim, Diputació de València 2005, 662 pp. (recensió dins «ATCA», XXVI (2007), 833-836, en concret p. 834); i en particular *Calixto III Borja y Alfonso el Magnánimo frente a la cruzada* (Col·lecció ,Minor', 16), València, Ajuntament 2003, 284 pp. (recensió dins «ATCA», XXV (2006), 631-634).

litat féu «constantment babarotes davant els ulls del papa durant tres anys amb les seves quinze galeres destinades a la croada, se les cobrà contínuament a la bestreta i al final les destinà a la seva guerra contra Gènova».

Acabo de posar uns punts de referència contemporanis que ens permeten fins i tot a nosaltres, al cap de quatre o cinc segles, de conèixer poc o molt el personatge d'Alfons Trastámara, rei: sense cap mica de dubte, Felip de Malla el coneixia molt millor, car l'havia experimentat, i no de forma satisfactòria, des de feia més de dotze anys. Justament per aquesta raó, crec que és encertada la pregunta de si ell es creia que el rei havia decidit l'operació de fer passar Cervera de la jurisdicció reial al senyoriu baronial amb la sola intenció que la vila li donés una prova d'adhesió afectuosa a la seva persona; potser sí que només en rebre la lletra reial, de la qual parla cap al final la darrera de les lletres ací publicades, Felip de Malla descobrí que darrere l'operació Cervera' hi havia intencions que apuntaven a 'àrduus affers' de la corona. Potser per això la interpretació de tota l'operació Cervera' com a ocasió, a la qual correspondria una resposta extremadament satisfactòria per al rei, la de la demostració d'afecte popular cerverí envers la seva persona, ja desapareix de la darrera de les lletres ací publicades.

I així, al final, l'afer és reduït als seus elements reals, el d'una decisió reial, el d'una contraposició decidida tant per part de la vila com per part de les autoritats de Catalunya sobre la base de les *Constitucions* catalanes, com el d'una intervenció des d'una posició intermediària entre la vila i el rei, que proporcionà al diputat eclesiàstic de torn i per això president de la Generalitat de Catalunya, l'avinentesa de formular en unes pàgines, de les quals l'autor exilià qualsevol referència personal negativa ni per al rei ni per al seu germà Pedro, i en les quals cercà de desplegar raons objectives que portessin el rei a reflexionar sobre la seva decisió: unes pàgines prenyes de consideracions tant d'ètica com de legalitat i de política, segurament poques vegades igualdades i cap superades en la història de la literatura catalana.

Al cap de pocs dies cessaven tant els tres diputats com els tres oïdors de comptes de la Generalitat de Catalunya per al trienni 1425-1428 i s'estroncava aquesta correspondència, que certament prosseguí, però en un pla diferent.

El cerverí Pere Verdés i Pijuan ens acaba d'informar, a base de la documentació municipal, de la resposta de la vila de Cervera a una de tantes vel·leïtats de la dinastia dels Trastámara; aquestes pàgines ens han permès d'assistir a la reacció que aquell intent de convertir el fill del rei Ferran d'Antequera, i germà d'Alfons IV Trastámara en baró de la vila i baronia de Cervera, provocà en les instàncies de la Generalitat de Catalunya; la lletra núm. 13 ens fa saber que «aquesta dita ciutat de Barchinona e dits honorables consellers de aquella han pres càrrech de fer per si mateys certes prouisions, totes concernents la dita deffensió dels dits interèssers» i les lletres 14 i 15 ens diuen que el problema de Cervera, transformat en problema constitucional de Catalunya, era presentat almenys a dues altres ciutats del braç reial, Girona i

Perpinyà. Segurament l'AHCB i els arxius municipals d'aquestes darreres (sense excloure la possibilitat d'algun altre, privat o públic) ens podrien fer conèixer llur reacció i així tindríem davant els ulls la manera com un afer local s'havia estès per bona part de Catalunya.

Tindria algú la possibilitat d'esbrinar-ho?

APÈNDIX DOCUMENTAL

Barcelona, Arxiu Reial (ACA),
Generalitat. Lletres trameses, 642.

1. [Ff. Xv-XI^r].

Mossèn molt honorable:

La vila de Ceruera, sentint-se no poch agreujada, e no sens rahó, del cas e acte deiús scrit, lo qual lo senyor Rey ha proposat de exercir e exeutar de aquella, és recorreguda per son missatger ab gran querela: nosaltres, com aquells qui haurèm càrrech de mantenir e deffendre les Constitucions generals de Catalunya e Capítols de cort comuns a tots los tres braces o staments, dient e exponent lo dit missatger que·l dit senyor rey hauria donada la dita vila de Ceruera e lochs e vegueria de aquella al egregi don Pedro, frare germà seu, de què ab tota veritat so (!) molt merauellats, car bé pot veure lo dit senyor que los tres braces o staments de Catalunya en les hores que són ajustats en Corts generals, tostemp entenen en quitar son patrimoni, alienat en lo dit Principat, no dubtants de fer-ne grans donatius al dit senyor e administrar-ne grans despeses a fi que la sua reyal corona sia dotada e premunida de aquelles Ciutats, viles, castells e lochs, que los antichs precessors del dit Principat, ab no poch scampament de llur sanch, han adquirits e ajustats als senyors Reys passats, comtes de Barchinona de gloriosa memòria; e que·l dit senyor rey vulla ara separar vna vila tan insigne e tant notable e tant bé stant a la dita reyal Corona d'Aragó, com és la dita vila de Ceruera ab los dits lochs e vegueria, ab veritat no és sens merauellar e sens [f. XI^r] que no·ns-en deiam tots dolre.

Dolre-se'n deuen los prelats, dolre-se'n deuen tots los barons e altres magnats, hoc e dolre-se'n deuen totes les vniuersitats e sotsmeses a la dita reyal Corona, veents los lochs insignes lacerar e deperir de la Corona per trasportacions e altres senyories. E posat, de tot açò nosaltres e altres hajam e·speram que haurèm e hauran sentiments desplaents e anujosos, emperò coué que ara nosaltres nos sintam del càrrech a nós donat de mantenir les dites Constitucions e Capítols, car, segons nos ha exposat lo dit missatger, e creem que així sia, la dita vila ha priuilegi atorgat en plena Cort, lo qual sabria a Costitució,

que la dita vila seria incorporada e vnida al Comdat de Barchinona inseparablement, axí que qualque sia comte de Barchinona ha ésser senyor de la dita vila de Ceruera o son primogènit e no altre, e que aquest priuilegi ha confermat lo dit senyor Rey. Ítem, car lo dit senyor, per Constitució de Catalunya, no pot atorgar gràcia, prouisió o rescrit algú, qui sia contra priuilegi o priuilegis atorgats a vila, vniuersitat o singular persona.

Per què us pregam, mossèn, moguts per les coses damunt dites, les quals a açò, e no ab poca ardor per lo gran interès de la reyal Corona e de ses terres en aquest dit Principat e per lo dit càrrech que nosaltres hauem de mantenir e deffendre les dites Constitucions e Capítols, molt rahonablement nos induen, vos pregam axí affectuosament com podem, que tota vegada que per part de la dita vila de Ceruera ne serà a vós recorregut, vullats, a messions emperò de la dita vila, aquests affers abraçar, e abraçats, sobre e per rahó de aquells treballar ab tota diligència, continuat treball e estudi, e en tal manera que les dites Constitucions hi sien deffeses en tot beauenir de la reyal Corona del dit senyor e de la cosa públich de son dit Principat.

Certificants-vos, mossèn, que de tota diligència e treball que vós hi presets, nos farets plaer molt singular.

E sia, honorable mossèn, la santa diuinitat en vostra guarda.

Escrita en Barchinona, a xv dies de Abril del any mil cccc xxvii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Catalunya residents en Barchinona, prests a vostre plaer e honor

Al molt honorable e molt saui micer Ramon dez Papiol, doctor de Leys.
Domini deputati mandarunt mihi Petro Ramis.

2. [F. XIr-v].

Sényer en Barthomeu Ripoll.

Nosaltres scriuem a micer Ramon dez Papiol, ab altra nostra letra, de la qual vos tramettem translat dins la present interclús.

Pregam-vos e us manam que les presents, que fem a micer [f. XIv] Ramon dez Papiol, prengats per vostres, car aquells dits prechs repetim en vós, qui sens falla hi treballarets ab diligència e axí-n confiam.

Escrita en Barchinona a xv dies de abril del any mil .cccc.xxvii.

Los deputats [...].

Al honrat e discret sényer en Barthomeu Ripoll, notari de Barchinona, síndich e procurador dels deputats del General de Cathalunya.

Domini deputati mandarunt mihi Petro Ramis.

3. [F. CXXXIr].

Molt honorables senyors:

Vna vostra letra hauem reebuda per l'honrat en Guillem Porta, vostre síndich e procurador, qui en virtut de creença per vosaltres, senyors, a ell ab la dita letra comenada, nos ha dites e explicades certes paraules e feta certa requesta per manteniment e defensa de les Constitucions generals de Cathalunya e Capítols de cort, sobre e per tant com vosaltres, senyors, pretenets que us seria fet contra les dites Constitucions e Capítols en la donació al·legada que·l senyor rey hauia feta al ínclit don Pedro, frare germà seu, de aquesta vila de Ceruera.

E responem-uos, senyors, que nosaltres, oïts lo dit síndich e vista la dita requesta, hauem prouehit e respost a aquella, e d'aquèn fets fer certs actes en poder del notari e scrivà del offici de la deputació del General de Cathalunya, segons veurets en un traslat dels dits actes que us tramettem clos e segellat ensemps ab la present.

Per què, senyors molt honorables, si àls volets que us puxam fer per vosaltres, rescruïts fiablament, jassia lo dit vostre síndich hage treballat ab gran assiduitat e contínua diligència per sos (*corr son*) grans affers damunt dits. Emperò ab tota veritat vos diem que nosaltres, detenguts per les grans occupacions de molts affers que huy tenim entre mans, no·l hauem pogut desembargar fins a la present jornada. E sia, senyors molt honorables, la santa diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a xii dies de maig del any M cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre plaer e honor.

Al molt honorables e sauis senyors, los Pahers de la vila de Ceruera.

Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis. Probata.

4. [F.CXXXXr-CXXXXIV].

Senyor molt alt e molt excel·lent.

Constrets per nostres juraments forts e grans e prestats ab solemnitat, e encara moguts per nostra naturalesa e pel zel de la vostra reyal senyoria, la qual desigam ésser ampla e poderosa en dominació e magestat, e richa de amor de sos pobles e vassalls, la qual és als reys sobirana força e sobirana riquesa entre totes les temporals riqueses e prosperitats, hauem deliberat, per tant com personalment no podem offerir a vostra e il·lustra e desiderabla presència nostres persones, obstant-nos la breuitat del temps de nostra administració e lo càrrech de la imminent elecció de nostres successors, offerir a vostra

magnificència nostres humils, cordials e affectuoses e supplicatòries letres, procehints de aquella naturalesa antiga, la qual per molts anys passats ha mesas fermes e grans rael en los leylals coratges de nostres antecessors de la nació cathalana, singulars amadors de llur senyor e llur príncep, e zeladors de la honor de aquell; e supplicam-vos, senyor molt excel·lent, que, recorrents a la font de vostra gràcia e mercè no siam frustrats de nostre desig ne de nostre intenció en sobirana desconsolació de tots los habitants de aquest vostre Principat, gran e bell per la gràcia diuinal, e insigne, car obra de Rey és deuallar al desig de sos pobles fundats en amor [f. CXXXXv] de la sua reyal dignitat e excel·lència, ne aquells, per los quals supplicam, sien priuats del dolç e suau e tostemps beneuenturat septra de aquella.

Senyor, la causa aquesta, de la qual vós scriuim, és la separació, que vostra preheminent providència, segons se diu (car a penes se pot ne's deu creure) volria fer de la vila de Ceruera, vila insigne e famosa en aquest Principat, sens que no han may peccat ells ne sos habitants, contra vós, senyor, ne contra la magestat de la vostra reyal corona, volent aquella offerir en do a vostre egregi e magnífich frare, don Pedro, ben digne de ésser vn gran príncep en lo món, considerat qui és ell e de qui és stat fill e de qui és huy frare; emperò, senyor molt just e de gran equitat, per part de la dita vila e de tot lo Principat, se perdria tant en lo cambi, que may lo dan no seria recompançat, car vós e vostra beneventurada semença regnarets mijançant la diuinal prouidència continuadament; e la sua persona e tota la sua generació serà col·lateral e com pus hauant procehirà, menys a la reial magestat coniuincta, car los fills dels reys, si no són primogènits, tots temps engendren fills menys nobles que ells.

Donchs, senyor molt benigne, mogue lo vostre cor la layaltat de aquell poble molt contrastat e molt tribulat: e pus contra vós no han en res peccat, no·ls vullats tolrè lo ésser per vós immediatament regits e governats, car gran és la diferència de Regne a altra potestat e lo fre dels reys és pus amable e pus dolç als súbdits, qui no solament desigen obeir e ésser ben amats, mas encara per consideració de senyor ésser honrats e temuts, preats, e açò, senyor, és tant com tocha orde de caritat e de la amor deguda per los reys als llurs pobles. E ja, senyor, ne hauets spill en lo gran Rey Jhesús, lum special vostre e dels reys xrestians, qui no vench per perdre aquells qui li foren recomenats per lo seu eternal e gloriós Pare, car no·n parí algun sinó lo fill de perdicció, ans volch morir a mort opprobriosa perquè lo folch de les XCIX ouelles de la vna ouella no fos separat, demostrant quant és als reys amable la col·ligació e la vnitat de llurs súbdits e pobles; hoc encara, per seruar aquella vnitat volch que de vna vianda, ço és del seu cors, fossen tots sadollats, car vnitat de altra vianda no bastaue a péxer tanta diuersitat e sí rameys de amor e de caritat, los quals són los millors e los pus forts del món, car han col·ligat lo cel ab la terra e han fet vn, vassall e senyor en Jhesu Xrist, qui fou ver Déu e home e humil seruent e ver creador.

No donen plen repòs a la contesa de dues amors de pobles e de frare, les quals ensemps disputen, dins vostre reyal cor valran a nosaltres e apoderam

raons de veritat e de justícia en lo sguart vostre, Senyor, qui per fer justícia hauets la veritat e lo nom de rey e sots appellat pública potestat e lochtinent de Déu.

Senyor molt excel·lent: en l'any mil CCC^o LVIII fon atorgat priuilegi per vostre tresauí de loabla recordació, lo senyor rey en Pere, a la vila e uniuersitat de Ceruera de inseparabilitat a la sua corona, lo qual priuilegi, com a precedent per Constitució de Cathalunya, en la Cort [f. CXXXXIr] de Muntçó celebrada en l'any de Mil CCC LXIII, fou confirmat e auctoritzat e fet com inmutable. Més auant, senyor, passà (ab *al man int lin*) aquest Principat en via de contracte e en via (de *al man int lin*) pacte, qui és pus fort que ley, e lo qual obliga a equalitat segons Déu e segons veritat lo vassall e lo rey; e més auant, senyor, e és argument insoluble, car vós lo dit priuilegi hauets ab vostre jurament confirmat e invariablament roborat, lo qual jurament és fi e solució de tota controvèrsia, segons diuinal auctoritat, e no és al món tan fort obligació a rey xrestia, qui tem lo Déu sobiran vengedor e gelós, e qui no vol posar màcula en la glòria de la sua fama, com és jurament, per lo qual roman stret e obligat.

E per açò, viuim en sperança que àls, senyor, vós no hauets volgut sinó pendre experiment de la fidelitat del poble de Ceruera, lo qual a veritat és digne de honor, car no pot comportar, axí com no deu, de perdre son senyor, ne de cambiar senyoria reyal ab qualsevol altre terrenal senyoria, major o menor.

Beneyt sia lo Altisme, qui vol en aquest temps sien demostrats tals arguments de amor de vassalls a príncep e senyor, en gran instrucció, lum e eximpli de moltes altres nacions del món.

Ara, senyor molt poderós e molt alt, sia de vostra mercè admettre nostra supplicació e de fer cessar tota natura de treball e de afflicció de la dita vila de Ceruera e dels habitants e vehins de aquella. E pus nostra instància pren principi de la força de la Constitució e del nostre jurament, qui'ns obligue prosseguir açò e totes altres coses semblants a aquesta trossús a deguda conclusió a fi que les leys de la terra sien seruades e mantengudes, prenent ab gran grat nostra deuota supplicació, sia plasent a uostra senyoria consolar nosaltres e los dits prohòmens de Ceruera e tot vostre Principat ab vostra desijada e sperada benigna resposta, car nosaltres, senyor, e nostres successors e encara la Cort, quant que sia per vostra excel·lència celebrada, no cessarem de demanar en totes parts on sia vostra senyoria, axí en vostre consell com en vostre audiència, com encara en tota part, on per vostra excel·lència sia Cort o parlament celebrat, strenyents-nos a açò la dita Constitució e la jura de aquella, trossús que vostra clemència e prouidència reyal, admettent, axí com dit hauem, nostra supplicació, nos faça ab molta acció de gràcies ésser contents e après cessar, car lo capítol jurat per nosaltres e per vós, senyor, signat e fermat, nos força a no poder desistir ne cessar e a no defferrir la present querela en l'esdevenidor, mas a fer aquella present e sens posa continuar.

E sia, senyor, de vostra mercè a pendre, axí com dit hauem, en grat nostra instància e nostra diligència, car, axí com Déu vol que aquells qui's tro-

ben ab algun càrrech de administració se oposen a la sua ira la hora que Ell se mostre contra los pobles indignat, axí nosaltres nos oposam ab humil e deuota supplicació a la ira, senyor, la qual demostrats contra aquestes gents, les quals contra vostra senyoria e reyal persona no han en res delinquit ne errat, car axí com al dampnat és major pena ésser priuat de la fas de Déu que ésser per los fochs infernals cruciat, axí és als pobres de Ceruera major dolor ésser de la vostra senyoria alienats que ésser en qualseuol altra manera de tribulació, salua la vostra pau e la vostra [f. CXXXXIV] vida, affligits e vexats, car no-ls seria ten aspre ne tant cruu exposar los fills a necessitat de vendició.

Vejats, senyor, com és huy greu llur tribulació e aspra e fort lur calamitat; e vós, senyor, sabets que rey, en quant rey, deu preferir los seus pobles a fills e a frares e deu hauer dels dampnatges de aquells major compassió. Més, senyor, sia de vostra mercè que us record que ab tal condició foren los pobles de Ceruera a la corona reyal donats, que no poguessen de aquella ésser separats. Encara, senyor, hauem après que vostra pare, de gloriosa memòria, lo lum del qual no és per mort apagat ans durarà per molts anys en eximpli de virtut e de temor de Déu e de gran amor de sos pobles, en son final testament lexà la vila de Tàrraga al dit magnífich don Pedro, emperò ab aquesta clàusula e condició «si a llurs priuilegis per açò era derogat»; e si quant la amor del qual a fill és quasi incomparable a tota altra spècia de amor en vniuersitat, en comparació de aquesta tant poch vil. fa aquesta excepció, vós, senyor, no la farets en vila tant insigne après tan gran speriment de lur leyltat e après tanta certificació de justícia e de veritat; creem que sí ferets. E a penes pot metre rael en nostres coratges de açò alguna dubitació, car sabem que sots príncep de gran benignitat e de gran equitat.

Senyor, la veritat és aquesta: que los reys d'Aragó solen més amar llurs pobles que-ls altres reys del món e ésser per aquells pus amats e menys en llurs necessitats e cuytes derelinquits e deseparats. Per què, plàcia a vostra gran excel·lència de mantenir aquesta possessió, considerat que res no fa lo poble de Ceruera, sinó perquè de vós no sia separat e perquè no perda son rey per baró, jassia lo dit baró sia de gran afer e de gran dignitat e molt digne de veneració, car verament, senyor, e Déu és de açò a nostres consciències testimoni, que res no diem per desalt del dit ínclit infant, lo qual seruiríem de tot nostre poder per vostra contemplació, mas per tant car jurament e fidelitat nos forcen, e amor de continuar vostra vnitat en totes vostres terres, e singularment en aquest Principat.

E sia, senyor, ab vostra excel·lència la immense diuinitat, feent-vos Aquella gran e gloriós en aquest segle e en l'altre.

Scrita en Barchinona, a xv dies de juny del any Mil CCCC xxviii.

Senyor,

vostres vassalls e sotsmeses, qui humilment se recomanen en vostra gràcia e mercè, los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al molt alt e molt excel·lent príncep e molt poderós senyor, lo senyor rey. Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis.

5. [F.CXXXXIv-CXXXXIIr]

Còpia de la letra del senyor infant

Senyor molt ínclit e molt magnífic:

Nosaltres, strets per vinclde de jurament e encara de homenatge tant com se sgarde als lochs, hauem de paraula, la hora que la sua serenitat era açí present, supplicat al senyor Rey, e [f. CXXXXIIr] après per moltes e replicades letres, que fos de sa mercè desistir de tot enantament, qui tocàs separació de la vila de Ceruera a la sua reyal corona, com tal separació sia contra priuilegis jurats per lo dit senyor e per los seus de vostres progenitors, rey[s] d'Aragó il·lustres e contra Constitucions del Principat de Cathalunya, decretades e autenticades en Corts generals molts anys ha passats. E trossús al present, la supplicació nostra no ha obtenguda exaudició, jassia la hagués merescuda perquè és fundada en leys e en raó.

Ara, senyor molt magnífic, per tant com la cosa toque a vós, qui sabem [sobre?] totes terrenals coses amats la honor e lo bé de la corona reyal d'Aragó, e per la qual mettre en tot risch la persona vos tindríets per beneuenturat, vos supplicam no solament façats cessar la instància dels vostres, qui en fer-vos senyor de aquella vila vos cuyden seruir, mas encara vullats supplicar al senyor rey, vostre frare, que per vós ne per altre no vulla aquella vila de la sua reyal corona separar en tanta desconsolació dels pobles de aquella e de tot lo Principat de Cathalunya, e encara en destorb en molts casos dels affers reyal, com aquest sia greuge, lo qual ans de totes coses en cort o en parlament conuendria que fos reparat.

Car, jassia, senyor, ells no ignoren la benignitat, clemència e prouidència vostra, e fossen prests a offerrir llurs persones a mort per la vostra honor, com siats frare de llur senyor, emperò no·ls pot oblidar llur antiga naturalesa, la qual és viure immediadament sots rey d'Aragó e no hauer per bo algun cambi de altre senyor.

E de tant, senyor, com la cosa sa mostra pus tochan a vós en apparent derogació de vostre heretament, vós mostrarets la honor del senyor rey pus amar e hauer per pus cara e·n serets digne de major renom e de pus gran lehor. E no us falliran, senyor molt magnífic, per la diuinal prouidència, baronies ne heretatges, car gran sots e als grans del món molt affix e molt aconstat e haurets aquells sens lesió e priuilegis e leys e libertats e sens diuinal offensa e sens darogació dels juraments reyal de vostre frare, pare, oncles e tresauí, los quals algun no ignore quant són obligatoris e quanta inportància al xrestia de necessitat.

E plàcia a vós, senyor molt ínclit, de haver-nos en tota aquesta instància nostra excusats, car no podem cessar de fer aquella trossús a deguda conclusió per capítol de cort, ne poran cessar nostres successors ne aquest Principat quant se tròpia en cort o en parlament ajustat. E vertaderament, en tota altra cosa vós seruiríem, segons nostra possibilitat, com a frare de nostre rey e senyor e com a persona de gran affer e de molt alta condició, supplicam lo Rey sobirà que Ell vos vulla heretar e magnificar sobra la terra e tots temps tenir en la sua sancta protecció.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Senyor: los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, qui-s recomanen en vostra gràcia.

Al molt ínclit e molt magnífich lo senyor infant don Pedro.

6. [F. CXXXIIv]

Molt reuerends, nobles, honorables e sauis senyors:

Nosaltres scriuem al senyor rey ab altra nostra letra, de la qual vos tramettem translat dins la present interclús. On, com nosaltres sapiam e sintam per prouat experiment qual affecció e ordonat voler vosaltres, senyors, hauets a aquest Principat de Cathalunya e al bé auenir de aquell e de cascuna de ses uniuersitats axí en singular com en vniuersal, per ço, senyors, vos pregam axí affectuosament com podem que, induhits e moguts per les causes e raons mencionades en la dita letra, vos interposets denant lo dit senyor rey en tal forma que, mijançant vostra dita interposició, si a Déus plaurà fructuosa, nosaltres obtingam del dit senyor ço de què·l supplicam, e serà ço de què, ultra que·n seruirets a Déu e a justícia, farets plaer molt singular a nosaltres, los quals, en quant tocàs en aquests affers, relleuarets de aquell càrrech, que en virtut de capítols fets en corts generals, sabets que hauem de mantenir e defendre les Constitucions Generals de Catalunya, libertats e capítols.

E sia, molt reuerends, nobles, honorables e sauis la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre seruey e honor.

Als molt reuerend, nobles e sauis senyors, lo concell del senyor rey.

Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis. Probata.

7. [F. CXXXXIIv]

Lletra, fora les variants personals, de text i data idèntics dels de l'anterior, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable mossèn Ffrancischo d'Arinyo, secretari del senyor rey».

8. [F. CXXXXIIIr]

Lletra, fora les variants personals, de text i data idèntics dels de l'anterior, signada per Felip de Malla, «Al molt honorable e de gran saulesa micer Jacme Palagrí, conseller e vicicancellor del senyor rey».

9. [F. CXXXXIIIr]

Mossèn molt honorable:

Nosaltres scriuem al senyor rey ab altra nostra letra, de la qual vos tramtem translat dins la present interclús. E jassia, mossèn, nosaltres siam informats que vós sots assignat en jutge en los affers mencionats en la dita letra, emperò voler hauríem, e pensam que arreglat, que vós, mossèn, ab los del Consell e ab los vicicancellor e secretari del dit senyor, a qui-n scriuem ab altres nostres letres, vós interposàssets dauant lo senyor rey en tal forma que, mijançant vostra dita interposició, si a Déus plaurà fructuosa, nosaltres obtinguéssim del dit senyor ço de què-l supplicam. Per què-us pregam, mossèn, que induit e mogut per les causes e raons mencionades en la dita letra, vos dispongats a posar en prest a execució nostre dit arreglat voler, axí com pensam indubítadament que farets, sabents per prouat experiment qual bona afecció hauets a aquest Principat de Cathalunya, en intereç del qual aquests affers redunden. E serà cosa de què, vltra que-n seruirets a Déu e a justícia, farets plaer molt singular a nosaltres, los quals, en quant tocàs en aquests dits affers, relleuarets de aquell càrrech, que en virtut de capítols fets en corts generals sabets que hauem de mantenir e deffendre les Constitucions generals de Cathalunya, libertats e capítols. E sia, mossèn molt honorable, la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre servey e honor.

Al molt honorable e molt saui micer Ramon dez Papiol, doctor en leys.

10. [F. CXXXXIIIv]

Senyor molt reuerend:

Nosaltres scriuem al senyor rey ab altra nostra letra, de la qual vós tramettem translat dins la present interclús. E jassia nosaltres scriuam ab altra nostra letra de açò mateix al concell del senyor rey, en lo qual concell és compresa vostra reuerend senyoria, de la qual letra vos tramettem axí mateix translat interclús dins la present, emperò, senyor, veents nosaltres que vostra dita reuerend senyoria és gran e singular membra en aquest Principat de Catalunya e que ama e vol lo bé auenir del dit Principat, exponent-se a tota defensió de la cosa pública de aquell, hauem deliberat recórrer a vós, senyor, ab aquesta mateixa sobre les coses contengudes en la dita letra del dit senyor rey. Per què us pregam, senyor, e us supplicam que induhit e mogut per les causes e raons mencionades en la letra prop dita, vos interposets sobre aquests dits affers, los quals redunden en gran intereç del dit Principat, denant lo dit senyor rey en tal forma que mijançant vostra dita interposició, si a Déus plaurà fructuosa, nós obtingam del dit senyor ço de què-l supplicam. E serà cosa (*ms* çosa) de què, vltra que-n seruirets a Déu e a justícia, nosaltres tindrem a vós, senyor, [gran?] e singular gràcia com aquells que relleuarets en aquests dits affers de aquell càrrech que, en virtut de capítols fets en corts generals, sabets que hauem de mantenir e deffendre les Constitucions generals de Catalunya, libertats e capítols de Cort. E sia, senyor molt reuerend, la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any M cccc xviii.

Phelipp de Malla

Prests a tots serueys e manaments de vós, senyor, los diputats del General de Catalunya, residents en Barchinona.

Al molt reuerend senyor lo senyor archabisbe de Tarragona.

11. [f. CXXXXIIIv]

Mossèn molt honorable:

Nosaltres dressam al senyor rey e al ínclit senyor infant don Pedro, e al senyor Archabisbe de Tarragona, e al concell del dit senyor rey, e a sos vicicanceller e secretari e a don Berenguer de Bardetxí e a micer Ramon dez Papiol, les letres que us tramettem incluses dins la present sobre certs affers, los quals veurets en vn translat de la dita letra del dit senyor rey, lo qual és inclús en la letra del dit micer Ramon dez Papiol, e lo qual lo dit micer Ramon vos comunicarà. Per què us pregam, mossèn, que les dites letres donets al dit senyor rey e altres dessus mencionats segons les los hauem dressades, e trabellets en tal forma que nosaltres obtingam del dit senyor rey

ço de què·l supplicam, com sien affers qui redunden en gran interès del General de Cathalunya, remettents a vostra ordinació la forma de vostre dit treball, la qual vós sabrets aquí millor elegir que nosaltres no us poríem de ací aconsellar. E sia, mossèn molt honorable, la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostra plaer e honor.

Al molt honorable e molt saui micer Ffrancesch dez Pla, doctor en decrets, canonge de la seu de Barchinona

12. [F. CXXXXIIIr]

Mossèn molt honorable e de gran sauiesa:

Nosaltres scriuem al senyor rey ab altra nostra letra, de la qual vos tramettrem translats dins la present interclús. E jassia nosaltres scriuam ab altra nostra letra de açò mateix al consell del senyor rey, en lo qual consell, vós, mossèn, sots comprès, emperò, mossèn, veents nosaltres per aprouat experiment que totstemps hauets volgut e amat lo bé avenir de aquest Principat de Cathalunya e que per aquell no hauets perdonat a algun vostre treball, hauem del·liberat recórrer a vós, mossèn, ab aquesta mateixa sobre les coses contingudes en la dita letra del dit senyor rey. Per què us pregam, mossèn, que induhit e mogut per les causes e raons mencionades en la letra prop dita, vós interpossets sobre aquests dits afers, los quals redunden en gran interès del dit principat denant lo dit senyor rey, en tal forma que, migançant vostra dita interposició, si a Déus plaurà fructuosa, obtingam del dit senyor ço de què·l supplicam. E serà cosa que, vltra que·n servirets a Déu e a justícia, nosaltres tindrem a vós, mossèn, a singular gràcia com aquells que arelleuarrets en aquests dits affers del càrrech que, en virtut de capítols fets en corts generals sabets que hauem, de mantenir e deffendre les Constitucions generals de Cathalunya, libertats e capítols de cort. E sia, mossèn molt honorable e de molt gran sauiesa la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona a XV dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre seruey e honor.

Al molt honorable e de gran sauiesa don Berenguer de Bardetxí, conceller del senyor rey.

(Domini deputati mandarunt mihi Petro Ramis).

13. [Ff. CLIIIv-CLIIIIr)

Honorables senyors:

Huy, escrita de la present, hauem reebuda vna vostra letra.

E responem-vos que, decontinent hauem vista aquella, nosaltres, hauents gran cor e voler, axí com deuem e som tenguts, e açò per virtut de nostre jurament, en los affers de què-ns hauets scrit, conuocam e ajustam quaix en vna mateixa hora, gran e solenne concell en lo palau del senyor Patriarcha, administrador perpetual de la sglésia de Barchinona, en lo qual consell són interuenguts e stats presents lo dit senyor patriarcha, los honorables consellers de Barchinona, nosaltres deputats, e moltes notables, nobles e honorables persones de cascuna de les dites condicions, axí com de sgléya, militars e vniuersitats reyls, denant les quals hauem posat lo cas mencionat en vostra dita letra, del qual cas tots se són sentits grantment, veents que toque no solament molt gran intereç de la corona del senyor rey, jassia lo dit senyor, parlant ab humil subiecció de la sua reyal magnificència, hi faça prouisions contràries, mas encara interès del Principat de Cathalunya en vniuersal e en singular; e de fet, tots concordes, nos han dat cert consell molt bo e molt notable en defensió de cascun dels [f. CLVIIIa] dits interèssers, del qual consell sortexen moltes prouisions bones, grans aximateix e notables, les quals seran executades, Déus volent, per nosaltres dins breus dies.

Hoc e de fet aquesta dita ciutat de Barchinona e dits honorables consellers de aquella han pres càrrech de fer per si mateys certes prouisions, totes concernents la dita deffensió dels dits interèssers. Per què, senyors honorables, veus ço que fins ací hauem fet, certificants-vos que en la execució de ço qui resta nosaltres entendrem, la diuinal gràcia mijançant, contínuament e ab deguda vigilància sens perdre-hi vna hora, e axí ho veurets per experiència, car tot home hic és a bona intenció, aconsellants-vos que en l'endemig vosaltres vetlets ab degut estudi en conseruar aquexa vila al senyor rey, axí com deuets per deute de feultat e naturalesa e per leys encara diuinals e humanals, cor del contrari, ço que a Déu no plàcia, no és dubte que-s subseguiria a vosaltres e a tota vostra posteritat gran ignomínia e infàmia en total càrrech de cascun de vosaltres e en gran detriment de la vnitat e integritat de aquest Principat e ara e en l'esdeuenidor, lo qual de tant com és pus affix a la corona reyal e en si mateix pus vnit, roman pus gran e pus magnífich. E sia, honorables senyors, la sancta diuinitat en vostra guarda.

Escrita en Barchinona a XXX dies de juny del any Mil cccc xxviii.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre plaer e honor.

Als molt honorables e sauis senyors los Phaers (!) de la vila de Ceruera.
 Vidit Vincentius Padriça.
 Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis. Probata.

14. [F. CLVIIv-CLVIIIa]

Senyors molt honorables:

No creem que ignorets com lo senyor rey ha donat la vila de Cervera ab los lochs adjacents de aquella al ínclit e molt egregi senyor l'infant don Pedro, frare seu, e ab diuerses prouisions ha forçat e forçe portar a effecte la dita donació, per la qual cosa la dita vila ha recorregut a nosaltres instant e requirent que, com les dites coses sien contra Constitucions, priuilegis e libertats nos oposéssem a la defensió de aquelles, segons orde e forma de capítol de cort posant a nosaltres en tals casos necessitat e certa ley e retgla. E nosaltres, haüts sobre açò plena del·liberació vna e moltes vegades ab gran e ampla consell, hauem represa la dita oposició e prosseguida aquella segons som tenguts, supplicant e instant lo senyor Rey personalment quant era açí e enaprés per diuerses letres, e axí mateix ab moltes protestacions, requestes e instàncies a mossèn lo Regent la Governació de Cathalunya e en la dita oposició e defensió insistim e perseueram tant com podem juxta la ley per lo dit capítol de cort a nosaltres donada e entenem a prosseguir tant com durarà lo temps del regiment de nostre offici [f. CLVIIIr] e enaprés lexar-ho en exprés momorial a nostres successors. Per què, senyors, instats per part de la dita vila hauem delliberat ab la present certificar-vos de les dites coses per tal que no puixa ésser ignorat ço que nosaltres per satisfacció e descàrrech de nostre offici hauem fet e entenem a fer en los dits afers. E sia, senyors molt honorables, la sancta diuinitat en vostra guarda.

Scrita en Barchinona, a VIII° dies de juliol del any M CCCC XXVIII.

Phelipp de Malla

Los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona, prests a vostre plaer e honor.

Als molt honorables e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona.
 Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis. Probata.

15. [F. CLVIIIr-v]

Lletra de text i data idèntics a l'anterior, signada per Felip de Malla, adreçada «Als molt honorables e sauis senyors, los còsols de la vila de Perpinyà» i acompanyada de la següent anotació: «Hec due littere fuerunt dupliccate eo quia fuerunt casualiter in posse ambassiatorum ville Ceruarie amisse».

Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis. Probata.

16. [Ff. CLVIIIr-CLXv]

Molt excel·lent e molt just príncep e senyor:

La vostra magestat molt alta, il·lustre e poderossa no ignora com nosaltres, axí ab vna paraula la hora que aquest Principat se al·legrara de vostra desijada presència, com ab multiplicació de letres expressives de nostre cordial supplicació e feell e gran instància, hauem perseuerantment demanat a la [f. CLVIIIv] vostra magnificència, la qual és acostumada de no denegar res qui justament puixa ésser atorgat que per ça mercè, recordant-se de les Constitucions per vostra serenitat e per quatre reys predecessors vostres jurades solempnament, volguessets a la vila de Ceruera, vila gran, insigne e tots temps e ab gran perseuerança feell a la inuicta corona d'Aragó, seruar sos amables priuilegis contenents insupabilitat (?) sua de la vostra reyal magestat, e açò en gran consolació de aquella e de tot aquest Principat e encara, segons creem, de tots vostres regnes e terres.

E trossús al present, si nostre suppliació justa haurà, senyor, obtenguda vostra benigne exaudició no sabem, ans romanim sospesos en nostres coratges afligits per dilació de la nostra bona speransa, la qual, emperò, no mor ne morà jamay, la diuinal gràcia mijançant.

Car encara, senyor, que us mostrets voler repellar de vós la dita vila, la nostra naturalesa no ho creurà, la qual no pensa ne pot pensar més ne menys amar vostra senyoria que per aquella ésser amada, car, senyor, huy és per nosaltres a vós deguda e per vós a nosaltres amar, la qual és virtut vnitiua e col·ligatiua, no pas diuisiva ne separatiua.

O senyor molt excel·lent, ara veem vostres vulls, acostumats a mercè e a clamència, la tribulació de aquell poble de Ceruera desolat, qui no possa [passa?] affany sinó per vós amar e per vós retenir; e, senyor, llur treball, mirats per vostra mercè d'on los ve, car vostra reyal prouidència, senyor, los ha a mentanir e a guardar contra tota persona, la qual injustament los vulla molestar; e vega vostra excel·lència si lur fidelitat e vera naturalitat merex ésser axí tractada, car ells no han res en aquest món per bo, si donchs no viuen immediadament sots vós.

Senyor, la cosa pública és la vostra sposa e la vnitat e los priuilegis de aquella són lo seu dot e lo seu ornament; ella vos damana que li retats lo deute e aquest és coniuicció ab inseparabilitat de vostra senyoria e desiga e demana per sa naturalitat que si lo cors de la cosa pública és vostre, cascun membre de aquella sia vostra, e que si la mà és vostra la força de aquella que cascun dit sia vostra, car cascun tot és menor com alguna insigna part li defall.

Senyor, de vostra reyal excel·lència, il·luminada per lo Omnipotent de alta e claríssima intel·ligència, a la qual no dupptam que appar euidement la justícia de la nostra demanda, no cessarem de supplicar, car jurament nos hi

constreny e naturalesa nos en força trosús a tant que vostra liberal e generós e franch arbitre, per la gran amor que ha a la sua cosa públich, ha admesa totalment nostra deuota e humil deprecació e tantes vagades iterada e reiterada supplicació. E si cent mília vagades, senyor, la denegàuets. no creuríem que finalment no la admiettats, car vostra clemència vós han forçarà e vostre jurament e de vostros antecessors il·lustres vós hi enduirà e encara la gran amor a aquest vostre Principat, la qual per vostra mercè no liurarets may a obliuio.

Senyor, a vós fórem anats alguns de nosaltres, si no car la ley de la cort nos streny a aturar [f.CLXr] açí en Barchinona per la elecció faedora de nostres successors, los quals, senyor, no cessaran de instar açò mateix ab vostra senyoria, car no poran pus lo capítol jurat, en virtut del qual prosseguim aquesta causa, dur trossús a deguda conclusió en manera que les leys de la terra sien seruades e mantengudes; e, senyor, és gran raó, car no és al món tan dolenta ne ten infortunada regió com aquella, en la qual les justes e sanctes leys són ruminades, e aquella lauors cessa haver lo nom de beneueturada nasció e lo rey de aquella cessa ésser tan gran rey com abans era, e-n aquella rey sia manor qui solie majors ha imperi e dominació.

Senyor, vn gran e notable consell hauem appellat per aquesta raó e de persones molt eletes e molt insignes e a vostra excel·lència molt deuotes; e finalment tots nos han consellat que no cessem de instar aquesta causa denant vostra benigna senyoria ab humil e perseuerant supplicació, car la cosa pública pendria gran detriment si vostra clemència no havia en aquest cas de la vila de Ceruera gran compassió, la qual sentim ésser en tal disposició que no n'hi ha algun almenys V o VI exceptats, qui no són res, per tal car se separen de la pública utilitat, qui no amassen més perdre vn de lurs fills que ésser separats de la vostra reyal senyoria. Vajats, senyor, com és loabla llur fidelitat e quant és magnànima lur naturalesa. O, ja amassen axí lurs prínceps e lurs vers senyors totes les altres nacions de xrestianat, car res après diuinal gràcia no les ret ininsuperables ne pus inuincibles que vera vnitat e amor de senyor.

Plàcia, senyor molt excel·lent, a la inmensa proudència diuinal, que axí com té lo vostre cor reyal, lo vulla inclinar a exaudir nostra humil supplicació in villa vostra il·lustríssima persona, a lahor e honor de Jhesu Christ e de la sancta fe cathòlica, exalçar e prosperar.

Senyor molt excel·lent, nosaltres prests per cloure la present letra, ne reebem vna de vostra alta magnificència, dada en València a VI del present mes, per la qual, senyor, vostra alta e benigna dominació nos pregaua no donàssem enpaig o turbació en la donació per vós feta de la vila de Ceruera a vostra molt car e molt amat frare, lo ínclit infant don Pedro, qui, perquè és frare vostre, senyor, entre los altres frares és tot sol resident ab vós en vostres regnes e terres, e-n cas de necessitat hàbill e prest en supllir per vostra senyoria en arduus affers, a la qual ha ja servit, a la vostra e a la sua honor. E verament, senyor, nosaltres vehem bé que molt vos deu ésser per sguard de natural conjuncció e de la sua gran virtut lo dit frare vostre amable, e creem sens alguna

dubitació que tots los vostres pobles li hagen axí com honor deuen, molt gran e molt racionable amor. Mas, senyor, la cort, de la qual vostra senyoria és l'augmentat cap, vos ha lexat Capítol, lo qual hauem jurat e aquell no podem dissimular ne obmetre sens diuinal ofensió e sens nota de vostra perpetual infàmia; e si lo contrari fehiem, seríem constituïts en gran e inexcusable culpa e vós, senyor, qui hauets fe e leyaltat en tots vostres súbdits e pobles, volets totstemps que nosaltres façam lo degut e que no posen màcula en vostra Principat, la qual posaríem si contra religió de sagrament e ajustament de hominatge tant com tocha los lochs, no retriem lo deute a la cort, senyor, qui açò ha manat, e pus la cort ho mana, vós, senyor, ho manats, car la cort de vostra senyoria reeb endressament e auctoritat.

O senyor, gran és la nostra affecció en lo ben avenir de vostre car frare per vostra contemplació, e sap Déu que la sua prosperitat e consolació vendria a nosaltres en singular complacència e en [f. CLXv] sobiran grat, mas en aquest cas, senyor, vostra magnificència creem certament que ha excusada nostra necessitat; e no us podem sinó plaure seguints veritat e amans vera fidelitat e totstemps perseuerant en ço que hauem ab tanta solennitat promès e jurat. E sia, senyor molt alt, contínuament la sancta diuinitat mantenidora de vostra ceptre reyal a honor e vtilitat de aquest Principat e de tots vostres regnes e terres.

Scrita en Barchinona a xiiii dies de juliol del any M cccc xxviii.

Senyor, vostres vassalls e sotsmeses, qui humilment se recomanen en vostra gràcia e mercè, los deputats del General de Cathalunya residents en Barchinona.

Al molt alt e molt excel·lent príncep e molt poderós senyor, lo senyor rey.

Idem [Domini deputati mandarunt mihi, Petro Ramis].